

DE AARD VAN HET HUWELIJK EN DE HUWELIJKSDIENST

ds. R. D. Anderson, laatst aangepast 7 februari 2014

Onze catechismus (Zond. 41) spreekt over “het heilig huwelijk.” Het zevende gebod verbiedt onkuisheid zowel *in* dit heilig huwelijk als daarbuiten. Maar wat is het huwelijk? Dit is een vraag die bijzonder actueel is in een tijd wanneer velen ervoor kiezen om samen te wonen in plaats van, of in ieder geval vòòr, het afsluiten van een huwelijk. Men vraagt zich af: “Waar zegt de Bijbel dat je naar het gemeentehuis moet gaan om te trouwen?” Zo’n vraag gaat, eerlijk gezegd, behoorlijk kort door de bocht. Het gaat meer om de vraag wat de instelling van het huwelijk in de Bijbel *is*? Wat betekent het woord “huwelijk”? Daarover is de Bijbelse taal verhelderend. Wanneer bijvoorbeeld Maleachi 2:14 spreekt van “uw wettige vrouw” (NBG ’51) dan staat er letterlijk, “de vrouw van uw verbond” (NBV “de vrouw met wie je een verbintenis bent aangegaan”).¹ Een huwelijk in de Bijbel is een verbond, dat is, een in het openbaar gesloten contract tussen twee partijen, in dit geval, de man en de vrouw. Naar de aard van het begrip verbond in de Bijbel maken beide partijen beloften *onder ede*.

Dat een huwelijk een openbaar contract of verbond is, wordt ook benadrukt door wat de Bijbel te zeggen heeft over de verwerving van een huwelijkspartner. Bij de sluiting van een huwelijksverbond zijn, volgens de Bijbel, niet alleen getuigen nodig, maar ook de toestemming van de vader van de bruid (zie Exod. 22:16-17, NBV 15-16). Hij behoort zijn officiële goedkeuring te geven. Deze situatie wordt ook weerspiegeld in Genesis 2:24.

Daarom zal een man zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen, en zij zullen tot één vlees zijn.

De *man* verlaat zijn moeder en vader om een nieuw gezin te vormen. De *vrouw* wordt door haar vader aan de nieuwe man weggegeven. Ook de vader draagt bij aan het openbare en officiële karakter van de huwelijksluiting.

Onze Here vergelijkt zijn genadeverbond met ons ook vaak met een huwelijk. God stelt zich voor als de man die met zijn volk getrouwd is. Dit komt duidelijk naar voren in Ezechiël 16:8 waar de Here spreekt over de huwelijksrelatie die Hij aangegaan was met Jeruzalem (= Israël):

Toen kwam Ik voorbij u en zag u, en zie, de tijd der liefde was voor u gekomen; Ik spreidde de slip van mijn kleed over u en bedekte uw naaktheid, Ik ging onder ede een verbond met u aan, luidt het woord van de Here HERE; zo werd gij de mijne.

Hier zien wij dat het huwelijk een verbond is dat met een eedaflegging gesloten wordt. De aanwezigheid van de huwelijksseed wordt ook in Maleachi 2:14 vermeld, waar gesteld wordt dat de HERE *getuige* is tussen bruid en bruidegom bij een huwelijksluiting. Dit kan alleen duiden op een eed die afgelegd wordt *in de naam van de HERE*. De HERE wordt op deze wijze bijgeroepen als getuige van de geloften die bruid en bruidegom aan elkaar afleggen. Zijn zegen wordt erover gevraagd en, zoals bij elke eed, wordt Hij gevraagd om schending van deze geloften te bestraffen. Wanneer de Here zijn (verbonds)relatie met zijn volk vergelijkt met het heilig huwelijk dan is het begrijpelijk dat de profeten Israël overspel verweten als het andere goden ging dienen (zie bijv. Ezech. 16:15). Het verbond, het huwelijksverbond met de Here, hadden de Israëlieten verbroken.

Omdat het huwelijk een verbond is, zijn er ook *getuigen* nodig bij de sluiting. Het is een openbaar contract, en dat wordt door enkele andere feiten in de Bijbel duidelijk bevestigd. Wilde je, om ernstige redenen, van je vrouw scheiden, dan moest je van de dorpsoudsten een scheidbrief halen. Net zoals van andere contracten, kom je niet zomaar vrij van het huwelijk. Je bent contractueel verbonden. De verbreking van dat contract moet ook via een officieel document plaatsvinden.²

1 Ook in Spr. 2:17 wordt het huwelijk omschreven als een “verbond.” De parallellisme met de “vreemde vrouw” (= prostitué) wijst er op dat “het verbond van haar God” hier het huwelijksverbond is.

2 Uit de wet in Deuteronomium 24:1-4 leren wij dat bij echtscheiding een officiële scheidbrief geschreven moet worden. Dit moet dan ook inhouden dat er getuigen zijn. Echtscheiding is een openbare contractuele handeling, net zoals het intreden in een huwelijk. Dit betekent dat degene die de scheidbrief regelt zou moeten kunnen aantonen dat “iets verfoeilijks” aan zijn / haar huwelijkspartner te verwijten is. Hoe dit precies bewezen moest worden is niet duidelijk uit de wet. Te denken valt aan beoor-

Uit wat hierboven gesteld is kunnen wij allereerst concluderen dat het samenwonen beslist niet voldoet aan de kenmerken die God geeft aan de intieme relatie tussen een man en een vrouw. Onze Here laat zien dat hij deze relatie wil *beschermen* door het in te bedden als een formeel en openbaar contract waardoor beide partijen zich door een eed aan elkaar verbinden.

In de tweede plaats kunnen wij als Christenen niet volstaan met een burgerlijke afsluiting van een huwelijk in het gemeentehuis. De geloften die daar afgelegd worden zijn minimaal. Je belooft bij het gemeentehuis alle plichten te vervullen “*die door de wet aan de huwelijkse staat worden verbonden*” (art. 1:67 BW = burgerlijk wetboek). De plichten die het burgerlijk wetboek voorschrijven zijn als volgt: Echtgenoten zijn elkaar getrouwheid, hulp en bijstand verschuldigd (art. 1:81 BW); ze zijn verplicht hun kinderen te verzorgen en op te voeden (art. 1:82 BW); ze behoren samen te wonen (art. 1:83 BW); ze moeten de kosten van de huishouding uit hun gezamenlijke financiële mogelijkheden bestrijden (art. 1:84 BW); ze zijn samen aansprakelijk voor de gewone gang van zaken en de aangegane verbintenissen (art. 1:85 BW); ze hebben voor bepaalde rechtshandelingen toestemming van de andere echtgenoot nodig (art. 1:88 BW).³

De burgerlijke overheid ziet het huwelijk niet als een instelling van God en zwijgt over de verantwoordelijkheden die de Here aan het huwelijkspaar oplegt. Vandaar dat het nodig is om naast de burgerlijke huwelijksvoltrekking, ook een openbare samenkomst te beleggen opdat het huwelijkspaar onder ede in de naam van God hun Christelijke verantwoordelijkheden in het huwelijk aan elkaar beloven. Wanneer Christenen dergelijke geloften “in het openbaar” afleggen, ligt het meest voor de hand om de Christelijke gemeente openbare getuigen van deze geloften te laten zijn. De broeders en zusters in Christus zijn degenen die vooral geroepen worden om in liefde toe te zien dat de geloften gehonoreerd blijven. Daarom worden deze geloften “voor God en zijn gemeente” (huwelijksformulier, p.792) afgelegd in een eredienst die door de kerkeraad van deze gemeente belegd wordt. In het kader van zo’n eredienst wordt God geprezen en gedankt voor de prachtige instelling van het huwelijk. Hij wordt gevraagd om getuige te zijn bij de geloften. En Hij wordt ook gesmeekt om zijn zegen aan het huwelijk te verbinden.

Wij kunnen op deze manier nooit lichtvaardig met het huwelijk omgaan. Geloften zijn afgelegd, de Here zelf is getuige geweest samen met de hele gemeente. Elk gemeentelid is bij deze huwelijksluiting betrokken en krijgt de medeverantwoordelijkheid om dit huwelijkspaar te steunen in hun verdere leven samen. De inspanning van de gemeente wordt erbij geroepen opdat erop toegezien wordt dat dit nieuw gezin beschermd wordt en onder Gods zegen mag leven. Als moeilijke tijden komen, zal het echtpaar niet zo geneigd zijn om de makkelijkste weg te kiezen (uit elkaar gaan). Alle ogen zijn op hen! Iedereen weet wat ze elkaar beloofd hebben! En nog belangrijker, in de gemeente mogen zij de geborgenheid, steun en broederliefde vinden die zij nodig hebben als zij in biddend opzicht samen aan het herstel van die huwelijksrelatie werken. Het gezin is, tenslotte, in de ogen van de Here de hoeksteen van de samenleving. Hieruit zien wij hoe belangrijk het is dat de hele gemeente voor zover mogelijk zo’n eredienst *bijwoont*. Ten einde dit mogelijk te maken behoort een huwelijksdienst belegd te worden op een moment waarop gemeenteleden in de gelegenheid gesteld zijn aanwezig te kunnen zijn. Huwelijksstellen worden op het hart gedrukt alles eraan te doen om het mogelijk te maken voor hun broeders en zusters in de plaatselijke gemeente de eredienst bij te wonen.

Dit alles maakt vanzelfsprekend de regel, die onze kerken steeds gehanteerd hebben, dat de huwelijks-geloften door *belijdende leden* behoren afgelegd te worden. Een *belijdend* lid is iemand die zijn doopbelofte voor *eigen* rekening wil nemen en zelf de verantwoordelijkheid voor zijn leven voor de Here volledig op zich wil nemen. Hij geeft daardoor aan dat hij de dood van de Here Jezus voor zijn zonden in het openbaar wil belijden door deel te nemen aan het heilig Avondmaal. Alleen zo iemand is eigenlijk in staat om geloften aan de Here af te leggen. Iemand die nog niet (om welke reden dan ook) zo ver is dat hij zijn geloof voor eigen rekening wil houden, kan moeilijk op eigen gezag geloften aan de Here afleggen. Zelfs wanneer men belijdenis uitstelt omdat men nog niet zeker is over een verantwoorde kerkkeus kan men moeilijk “voor God

deling door de oudsten in de poort. Dat wordt ook verondersteld in Jeremia 2–3 waar de Here God een rechtszaak (zie Jer. 2:9) aanspant tegen zijn “vrouw,” Juda. Hij brengt bewijs van overspel naar voren en dan haalt Hij de wet van Deuteronomium 24 aan (Jer. 3:1). Juda wordt bedreigd met echtscheiding. Zij heeft de resultaten al gezien toen God haar zuster Israël wegzond met een scheidbrief in ballingschap (Jer. 3:8). Deze hoofdstukken bevestigen dat een scheidbrief een *rechtsdocument* is en niet zomaar een verklaring geschreven door de man op eigen gezag.

3 Informatie afkomstig van p.24 van het deputaatschapsrapport over het huwelijksformulier voor GS Leusden 1999.

en zijn gemeente” een gelofte afleggen. Want die gelofte vereist dat je *die* gemeente die voor je zit aanziet als Christus’ kerk. Wanneer nog geen belijdenis van het geloof afgelegd is, heeft men echter zich nog niet op dit punt willen vastbinden. Vandaar dat wij hier in Katwijk, overeenkomstig de traditie van onze kerken, *geen* uitzonderingen maken op dit punt. Wij willen vooral de huwelijksgeloften op deze manier serieus nemen. Het heilig huwelijk is een geweldige gave van onze Here die wij met dank, lof, maar ook ernst mogen aannemen.